

ФОРМУВАННЯ НОВОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ : ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Гладка Т.І.

*кандидат наук з державного управління,
викладач кафедри філософії і суспільних наук
Вищого державного навчального закладу України
«Українська медична стоматологічна академія»
м. Полтава, Україна*

В останні роки вища освіта в Україні перебуває у процесі реформ, пов'язаних із прийняттям Закону «Про вищу освіту» [1], які полягають у запровадженні багатоступеневої та багатоваріантної системи навчання, введенні європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти, широкої автономії навчального закладу тощо.

Нову освітню політику, закладену Законом, можна характеризувати як орієнтовану на інституційну автономію та розвиток закладів вищої освіти [2].

Відповідно до Закону «Про вищу освіту», зараз у вищій школі відбуваються трансформаційні процеси. Зокрема, заклади вищої освіти I-II рівнів акредитації визначаються, чи отримати ліцензію для здійснення освітньої діяльності на першому рівні вищої освіти (молодший бакалавр та/або бакалавр), чи стати професійно-технічним закладом освіти.

Формування нової системи вищої школи передбачає оновлення змісту навчальних програм, якісних змін в організації навчального процесу, нових підходів в управлінні ВНЗ, забезпечення підвищення відповідного рівня кваліфікації науково-педагогічним працівникам, широкої практики академічних обмінів з провідними університетами світу. Ключовим завданням

реформування вищої освіти на 2016/2017 навчальний рік, за визначенням МОН, мають стати нові стандарти як врегулювання питання нового змісту вищої освіти [3].

У процесі проведених попередніх реформ «відбулося розширення доступу до вищої освіти шляхом збільшення мережі, появи приватних вищих навчальних закладів; розпочато перехід до створення варіативних програм, нових підручників і навчальних посібників. Набули поширення нові навчальні технології (ІКТ, дистанційна освіта, інтерактивні методики тощо). Започатковано рух до багатоканального фінансування галузі» [4].

У той же час експерти визнають, що «вища школа України є достатньо закритою системою, слабо пов'язаною з інтересами та потребами ринку праці. Формування державного замовлення здійснюється без врахування стану економіки і перспектив соціально-економічного розвитку. Залучення до системи роботодавців до останнього часу стримувалось жорсткою бюрократичною системою управління, як на рівні держави, так і на рівні управління великими університетами. Національна система вищої освіти достатньо скромно інтегрована у світовий науково-освітній простір. Впровадження положень Закону України «Про вищу освіту» засвідчило неготовність значної частини академічної спільноти до роботи в умовах організаційної і академічної автономії, конкурентності. Залишається невирішеним питання фінансової автономії вищих навчальних закладів [5, с. 94-95].

Нову систему вищої освіти сформувати можна тоді, коли студент, як споживач освітніх послуг, стане активним учасником реформ, визначатиме коло освітніх проблем, пропонуватиме шляхи вдосконалення навчального процесу.

Проведене загальнонаціональне опитування студентів, яке здійснювалось у березні 2015 року Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та фірмою «Юкрейніан соціолоджі сервіс» показало, що першочерговими заходами, які слід здійснити для покращення якості освіти, студенти вважають:

боротьбу з усіма проявами корупції і нечесності у ВНЗ (44%), налагодження співпраці з кращими світовими університетами (43%), підвищення оплати праці викладачів (43%), стимулювання наукової діяльності у ВНЗ (41%), зв'язок викладання з потребами майбутньої професії (36%), скорочення кількості ВНЗ (31%) [6].

Вища школа сьогодні повинна готувати фахівця, який би відповідав запитам сучасного світу. Особлива увага повинна приділятися державою підготовці наукових кадрів. За останні роки практично відбулось знецінення аспірантури та докторантури, які не забезпечують місцем роботи, а падіння престижу викладача не приваблює до вступу в педагогічні вузи кращих випускників шкіл.

Нагальною є потреба в докорінній модернізації національної вищої освіти з метою підвищення її якості та внеску в інтелектуально-інноваційний потенціал країни, прискорення європейської інтеграції в контексті Болонського процесу та Лісабонської стратегії за умов світової глобалізації... Але часом невисока правова, політична, управлінська кваліфікація як урядовців у системі вищої освіти, так і топ-керівників університетів, часто блокують повноцінну реалізацію нової політики [2, с. 117-118].

Таким чином, реалізація нової освітньої політики, орієнтованої на розвиток автономії вищих навчальних закладів, введення європейських стандартів та принципів якості освіти, подолання корупції забезпечить підготовку майбутнього конкурентоспроможного фахівця, який відповідатиме викликам часу.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

2. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні [Електронний ресурс] / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко(заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 448 с. – Бібліогр.: с. 21. – (До 25-річчя незалежності України).
<http://lib.iitta.gov.ua/166230/1/nac%20dopovid%202016.indd%20smal.pdf>
3. Ключове завдання в реформуванні вищої освіти на цей навчальний рік – розробка нових стандартів вищої освіти [Електронний ресурс] // Офіційний сайт МОН України – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/09/13/sharov/>
4. Постанова Верховної Ради України від 16 березня 2016 року № 1031-VIII «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Правове забезпечення реформи освіти в Україні» // [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1031-19>
5. Жиляєв І. Б. Вища освіта України : стан та проблеми [Електронний ресурс] / І. Б. Жиляєв, В. В. Ковтунець; М. В. Сьомкін. – К. : Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України , 2015. – 96 с. – Режим доступу : http://ippi.org.ua/sites/default/files/tekst_21072015.pdf
6. Вища освіта в Україні: громадська думка студентів [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/vishcha-osvita-v-ukraini-gromadska-dumka-studentiv>